

Национален институт на правосъдието
"Повишаване капацитета на съдебната система и обучение по Европейската
конвенция за защита правата на човека и основните свободи в Националния
институт на правосъдието"
Договор № 93-00-42/20.02.2013 НФМ 2009-2014

СВОБОДА НА ИЗРАЗЯВАНЕТО ЧЛ. 10 от ЕКПЧ

Диана Коледжикова, съдия в
Окръжен съд София
к.к. Албена, 2015 г.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Националния институт на правосъдието и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора.

Обхват на чл.10, ал.1

обществен интерес и политическо изразяване

- **Чл.10, ал.1 ЕКПЧ**
- 1. Всеки има право на свобода на изразяване на мнение
- Това право включва свободата на всеки да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и без намеса на държавните власти и независимо от държавните граници. Този член не забранява държавите да подлагат на разрешителен режим радио- и телевизионните компании и производителите на кинематографична продукция.

Обхват на чл.10, ал.1

- Обществен интерес и политическо изразяване
- Функциониране на правосъдието

Обхват на чл.10, ал.1

- Изразяване на морални и религиозни вярвания
- Артистично изразяване

Обхват на чл.10, ал.1

- Комерсиална реч
- Оскърбителна, шокираща, смущаваща реч

Обхват на чл.10, ал.2

- **чл.10, ал.2 ЕКПЧ**

- 2.Упражняването на тези свободи, доколкото е съпроводено със задължения и отговорности, може да бъде обусловено от процедури, условия, ограничения или санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност и на териториалната цялост, за предотвратяването на безредици или престъпления, за защитата на здравето и морала, както и на репутацията и на правата на другите, за предотвратяването разкриването на информация, получена доверително, или за гарантиране авторитета и безпристрастието на правосъдието

Задължения и отговорности

- Печатни издания
- Въоръжени сили
- Държавни служители
- Съдии
- Конфликтни ситуации

Първо общо ограничение-чл.15

Дерогиране при извънредно положение

- По време на война или на извънредно положение, застрашаващи съществуването на нацията, всяка от високодоговарящите страни може да предприеме действия, освобождаващи я от задълженията ѝ по конвенцията, но само дотолкова, доколкото неотложните нужди на положението го налагат строго при условие, че тези действия са съвместими с другите ѝ задължения по международното право.

Забрана за злоупотреба с права или отказ от право на свободно слово

Второ общо ограничение - чл.17

Никоя от разпоредбите на конвенцията не може да се тълкува като предоставяща правото на някоя държава, група или лице да осъществява дейност или актове, имащи за цел потъпкването на правата и свободите, предвидени в конвенцията или ограничаването им в по-голяма степен от предвидената в конвенцията

LEHIDEUX ET ISORNI с. FRANCE -жалба №24662/94,
реш.23.09.1998г.

Граници на чл.10, или какво не се включва в обхвата на разпоредбата

- Случаи, за които е прието, че не попадат в обхвата на чл.10
  - пребиваване на журналист в дадена страна
  - уволнение на журналист поради закриване на медия
  - физическо изразяване на емоции
- Право на достъп до информация
  - Leander v Sweden (26 март 1987)
  - Gaskin v UK (7 юли 1989)
  - Guerra v Italy (19 февруари 1998)
  - Stoll v Switzerland (25 април 2006, отнесено до Голямата камара)

Ограничаване на свободата на изразяването

- Възпиращ ефект
  - предходна забрана или ограничение
  - наказателна отговорност
- Защита на публичния интерес
- Защита при клевета
- Журналистически източници
- Подстрекаване към насилие и расова омраза

Съотношение чл.10 ЕКПЧ- национално законодателство

**Защитата на репутацията като основание за
ограничение на правото на свобода на изразяване**

- Законоустановеност-НК-чл.146-147
- Правото на свобода на изразяване има приоритет пред правото на защита на репутация
- Дали ограничението на правото на изразяване е необходимо в едно демократично общество-критерии:
  - А.Фактически/оценъчни твърдения
  - Б.Значение на контекста
  - В.Пресата/обществените организации като куче
пазач
  - Г.Значение на обществения интерес

Свободно слово и секретност

- Свободата на словото и правото на информация
- Националната сигурност-широк обхват на дефиницията
- Класифицирана информация-държавна и служебна тайна, чуждестранна класифицирана информация
- Задължения и отговорности при упражняване правото на свобода на изразяване в контекста на защитата на националната сигурност

Порнографска литература

- Понятие
- Разграничение между порнографски материал и материал, който следва да се определи като неприличен
- /Българският законодател не провежда такова разграничение./
- Чл.93 НК-легални дефиниции

Личният живот и свободата на СЛОВОТО

- Баланс между неприкосновеност на личния живот и правото на изразяване и разпространяване на мнение, правото на информация
- Двете категории публични личности:
  1. възприели доброволно публичния си статус
  2. Които поради участието им в някакви събития попадат във фокуса на общественото внимание /жертви на инциденти и престъпления , обвиняеми, осъдени/

Защита на лицата, подали сигнали за злоупотреби

-член 33 от Конвенцията срещу корупцията на ООН, ратифицирана от България на 20 септември 2006 г., обн. ДВ, бр.66/2006 г. изисква приемане на закони за лицата, които подават сигнали за злоупотреби или нарушения; така и чл.9 на Гражданската конвенция за корупцията на Съвета на Европа, ратифицирана от Република България 8.06.2000г в сила от 1.11.2003г.

-Защита на служителите "Всяка страна предвижда във вътрешния закон подходяща защита срещу всякакви неоправдани санкции спрямо служители, които имат достатъчно основания да подозират извършването на акт на корупция и добросъвестно уведомят за това компетентните власти или лица".

-Делото Гуджа срещу Молдова, жалба № 14277/04, реш. от 12.02.2008г

-АПК не познава института анонимен сигнал

Лицензиране на електронни медии и правото на свободно изразяване

- Свободните и независими медии-съществен елемент от функционирането на демокрацията
- Правото на свобода на изразяване не е абсолютно- "върховното право е правото на зрителите, а не правото на телевизиите" /съдия Уайт от Върховния съд на САЩ/
- Ограничаване достъпа до пазара- делото Глас Надежда и Еленков срещу България-безмотивен отказ да се лицензира телевизионен оператор, жалбата срещу който акт е отхвърлена от ВАС

Българските дела по чл.10

- Ненкова-Лалова срещу България, жалба № 35745/05, реш. от 11.12.2012 г.
- Йорданова и Тошев срещу България, жалба № 5126/05 г., решение от 2.10.2012 г.
- Касабова срещу България, жалба № 22385/03, реш. от 19.04.2011 г.
- Костов срещу България, жалба № 13801/07 реш. от 24.07.2012 г.